

publica acest volum reușit care, prin subiectul abordat și limbajul folosit, se adresează atât specialiștilor, cât și publicului larg, interesat de problematica vieții universitare românești.

Marcela Sălăgean

Lucrări reeditate privind istoria Bucovinei

Bucovina în primele descrieri geografice, istorice, economice și demografice, ediție bilingvă îngrijită, cu introducere, postfețe, note și comentarii de acad. Radu Grigorovici, prefață D. Vatamaniuc, ed. a 2-a, Cernăuți, Editura Alexandru cel Bun, 2011, 437 p.; **Radu ECONOMU, *Unirea Bucovinei 1918***, Cernăuți, Editura Alexandru cel Bun, 2011, 212 p.

Nu atât conținutul – familiar specialiștilor domeniului și intrat de mult în circuitul științific – ne-a îndemnat să zăbovim asupra prezentării celor două titluri mai sus menționate, cât statutul lor de reeditări. *Bucovina în primele descrieri geografice...* a cunoscut o primă ediție apărută în anul 1998 la București, sub sigla Editurii Academiei Române, în timp ce lucrarea semnată de Radu Economu a fost publicată sub egida Fundației Culturale Române, la București, în 1994. Ambele cărți au beneficiat de o relativ largă circulație internațională, fiind prezente în bibliotecile unor prestigioase instituții de cercetare și universități, fapt ce se datorează atât calității științifice a conținutului, cât și tematicii și spațiului geografic la care făceau referire – teritoriu multiethnic, puternic disputat pe parcursul secolului XX între statele vecine. Cu toate acestea, lucrarea avându-l ca autor pe R. Economu lipsește cu desăvârșire din bibliotecile clujene, astfel că reeditarea din 2011 aduce, pentru mediul universitar și științific din acest oraș, o binevenită și necesară reparație bibliografică.

Bucovina în primele descrieri geografice... reia fidel conținutul primei ediții, respectând inclusiv paginația originală, singura diferență fiind traducerea în limba ucraineană a prefeței semnate de D. Vatamaniuc și a notei editoriale elaborate de R. Grigorovici, alături de renunțarea la anexele ilustrative (cap. VII) – probabil din rațiuni tehnice. Cele șase izvoare istorice care compun lucrarea au fost redactate între 1775-1803 și aparțin guvernatorilor Bucovinei (Gabriel Splény von Mihálydy și Karl Freiherr von Enzenberg), secretarului aulic von Jenisch, marelui boier Vasile Balș (delegatul stărilor reunite ale Bucovinei în capitala Imperiului) și lui Ioan Budai-Deleanu (în calitate de *consiliarius fori nobilium de regno Galliciae* sau, după cum el însuși se prezenta, *k.k. Landrath zu Lemberg*). Textele au fost publicate în periodice de epocă sau în transcrieri de la sfârșitul secolului al XIX-lea, meritul major al editorului constând în reluarea și adnotarea lor critică, prezervarea formei originare prin maniera bilingvă de prezentare și analiza fiecărui document, a istoricului redactării sale și a profilului biografic al autorului în cadrul *notelor editoriale*.

Fiind vorba despre o lucrare publicată cu mai bine de un deceniu în urmă, nu intenționăm să insistăm extensiv asupra conținutului, intrat de multă vreme în circuitul istoriografic, astfel că ne vom rezuma la o sumară expunere a caracterului fiecărui izvor publicat. *Descrierea Districtului Bucovinean* și *Tabelul localităților din Bucovina* au fost ambele elaborate în anul 1775 de către generalul Gabriel Splény von Mihálydy, comandantul trupelor austriece, constituind în fapt un extins raport adresat Curții Imperiale privind starea proaspăt-anexatului teritoriu. *Descrierea Bucovinei* (1790) reprezintă o sinteză a rapoartelor anterioare, completată cu observațiile secretarului aulic von Jenisch. Boierul moldovean Vasile Balș semnează *Descrierea Bucovinei și a stării ei lăuntrice*, tot un raport adresat Curții Imperiale, în 1780, în preajma reorganizării administrative a provinciei. *Scurte observații asupra Bucovinei*, elaborate de Ioan Budai-Deleanu în 1803 încheie șirul izvoarelor, textul reprezentând o sinteză istorică a dezvoltării provinciei sub guvernarea austriacă.

În ciuda formei expunerii și a dimensiunilor, caracterul preponderent oficial al textelor (cu excepția celui al lui Budai-Deleanu) le situează mai degrabă în categoria surselor documentar-administrative decât în a celor literare, informația pe care o conțin fiind esențială pentru cunoașterea stării și a evoluției istorice a nordului Moldovei între anexarea austriacă (1775) și începutul secolului

al XIX-lea. Din acest punct de vedere, sperăm ca apariția noii ediții la Cernăuți să servească în cel mai fericit mod tuturor celor interesați de trecutul istoric al regiunii.

Neavând la dispoziție ediția princeps a celei de a doua reeditări (Radu Economu, *Unirea Bucovinei 1918*, Fundația Culturală Română, București, 1994, VIII+194 p.), nu putem afirma în ce măsură au fost păstrate aceleași norme de reproducere, dar paginația aproximativ egală și numărul consistent de anexe (I-XLVII) par a indica preluarea integrală a conținutului. Lucrarea este structurată pe patru capitole, care tratează succesiv: preliminariile unirii Bucovinei (până la sfârșitul lunii noiembrie 1918), actul propriu-zis al unirii, recunoașterea internațională a acesteia și, în final, chestiuni de interpretare politico-juridică a sa, din perspectiva dreptului internațional. Anexele, în număr însemnat, după cum precizăm mai sus, cuprind extrase din periodice, cuvântări, documente programatice, acte legislative interne și corespondență diplomatică, lor adăugându-li-se un la fel de însemnat număr de reproduceri fotografice.

Structura riguroasă a cărții este dublată de o scriitură asemănătoare, care privilegiază prezentarea *in extenso* a datelor preluate din sursele epocii și atent ordonate cronologic. Rezultatul este un text dens, abundent în informație, pentru care indicii onomastici și topografici (din păcate omiși) ar fi reprezentat o binevenită și extrem de utilă adăugire. Acesta poate fi considerat, în fapt, singurul minus major al reeditării, compensat însă în mare măsură prin valoarea intrinsecă a lucrării, asigurată de teimeinicia informației, de perspectiva explicativă juridică propusă de autor și, nu în ultimul rând, de claritatea argumentației.

Summa summarum, alegerea editorilor din Cernăuți de a republica aceste interesante și valoroase lucrări de istorie regională reprezintă o inițiativă binevenită, atât din punctul de vedere al răspândirii lor bibliografice și al accesului la informație, cât și datorită valorii lor științifice. Iar ca sugestie finală, pe viitor, poate ar fi utilă menționarea explicită a edițiilor anterioare ale lucrărilor republicate, fie în descrierea bibliografică de pe paginile de gardă, fie în studiile introductive.

Vlad Popovici

Stelian MÂNDRUȚ, Rudolf GRĂF (ed./Hrsg.), *Între știință și politică. Fritz Valjavec și corespondenții săi români (1935-1944). Zwischen Wissenschaft und Politik. Fritz Valjavec's Briefwechesele mit rumänischen Gelehrten (1935-1944)*. Cuvânt înainte /Vorwort: Camil Mureșanu. Postfață / Nachwort: Anneli Ute Gabanyi. Cluj-Napoca / Klausenburg. Academia Română / Rumänische Akademie, Centrul de Studii Transilvane / Zentrum für Siebenbürgische Studien, 2010, 574 p. / S.

Sub profesiona îngrijire a doi cunoscuți istorici, Stelian Mândruț și Rudolf Grăf, – beneficiind de un *Cuvânt înainte* al academicianului Camil Mureșanu și o *Postfață* semnată de dr. Anneli Ute Gabanyi –, a apărut, în 2010, sub patronajul Academiei Române, Centrul de Studii Transilvane, un remarcabil volum de corespondență: *Între știință și politică. Fritz Valjavec și corespondenții săi români (1935-1944)*.

Este deseori subliniată, în ultima vreme, importanța corespondenței primite sau emisă de personalități din diverse domenii, pentru lămurirea unor aspecte privind activitatea lor, influența lor asupra societății și a evoluției istorice a țării lor. Când corespondența se referă, precum în cazul de față, la relații între personalități din țări diferite, este cu atât mai interesantă. Astfel, ajungi a regreta faptul că s-a inventat telefonul și, mai nou, calculatorul, care au eliminat, în mare parte, vechea scrisoare ce putea fi păstrată și, dacă timpul îi dădea valoare, publicată peste ani. Dar, cu toată recunoscuta valoare a corespondenței marilor personalități, puțini sunt cei care se încumetă să o publice în volume. Pentru că asemenea volume sunt foarte greu de alcătuit într-o manieră științifică și consumă timp foarte mult. Iar sfera de interes pentru ele este restrânsă. Astfel s-a ajuns, spre exemplu, ca din seria *Scrisori către N. Iorga*, începută în 1972, să ajungă abia la volumul VI, negăsindu-se un editor pentru celelalte zece volume. Și în această lumină trebuie privit efortul remarcabil al celor doi editori ai cărții prezentate aici.